

Det kravlösa samhället

EU har presenterat ett förslag till direktiv om hur man skall kunna uppnå det så kallade 20 %-målet för energisparande i Europa.

Förslaget innebär att renoveringstakten i byggnadsbeståndet skall öka och att åtgärderna skall bli mer genomgripande.

Man vill att energiföretagen skall medverka. Inte minst genom finansiering eftersom de faktiskt tjänar pengar på att sälja energi som används med dålig verkningsgrad.

Detta har av praktiskt taget alla länder bemötts med kalla handen. "Vi vill inte ha några krav" – heter det: "Vi vill inte ha några bindande mål och inga bindande åtgärder". I Sverige har vi gått så långt att vi formulerat energisparmålet på ett sätt så att man säger att vi överträffar sparmålet 20 % trots att vi ökar energianvändningen!

En gång i tiden brukade vi här i Norden säga lite föraktfullt om EU-länderna i söder att de var skickliga när det gällde att smita undan kraven. Så var det kanske då men nu har vi tydligen lärt oss. Och alla är duktiga när det gäller att försöka undvika krav överhuvudtaget.

Detta skulle kunna försvaras om aktiviteten hade varit hög och konsekvent, men så är det ju inte.

Vi kan ju i vårt dagliga värv föregå med gott exempel och visa vilka fördelar effektivare energianvändning har, men vi vet ju också att det skulle kunna tillämpas i så många fler fall.

Och då hade det varit till hjälp om våra styrande hade haft den insikten.

Hans Nilsson, ordförande

Energilunch 10 november – alla är välkomna!

Energirådgivarna bjuder in till Energilunch på olika orter runt om i landet. Syftet är att du som medlem ska få komma och träffa andra medlemmar och diskutera energieffektivisering och andra aktuella frågor. Det blir ett avslappnat möte, utan agenda och program, all tid ägnas åt era frågor!

Första tillfället är torsdag 10 november 2011.
Lunch till självkostnadspris.

Göteborg:

Restaurang Tabla, Världskulturmuseet
(www.restaurangtabla.se) kl 11.30.
Anmälan till: maria.perzon@bengtdahlgren.se

Stockholm:

Restaurang Formaggio Pizzeria, Flemingatan 73
(T-bana Fridhemsplan) kl 11.30.
Anmälan till: Birgitta.goven@aton.se

Sundsvall:

Restaurang Oscar kl 11.30.
Anmälan till: mona.tjernstrom@sundsvall.se

Är du intresserad av att själv ordna en Energilunch,
kontakta **Maria Perzon** maria.perzon@bengtdahlgren.se

Sprid info om
Energilunchen
genom Face-
book!

Klicka **HÄR** så
kommer du till
Energilunchen
på Facebook.

Mer info på
hemsidan också

Ny värvningsbroschyr:

Finns att beställa hem från
Energirådgivarnas kansli.
Bra att ha vid olika evenemang där det är möjligt att värva medlemmar och informera om Energirådgivarna!

Alla som på något sätt
jobbar med
energieffektivisering
borde vara med
i Energirådgivarna.

I synnerhet du!

Bli medlem i Energi-
Rådgivarna! Anmäl dig
på
www.energiradgivarna.se

Går med i sektionen för
energideklarare!
På www.energiradgivarna.com under "Bli medlem"
finns en anmälningstalong.
Det går även bra att
ringa till vårt kansli på
08-34 32 45. Frågor om
sektionen besvaras av Kåge
Schildt kage@schildts.se

EnergiRådgivarnas styrelse:

Hans Nilsson, ordförande
nosslih@telia.com

Jesper Peterson, vice ordförande
jesper.peterson@naturskyddsforeningen.se

Maria Perzon, sekreterare
maria.perzon@bengtadhlgren.se

Johan Schön, kassör
johan.schon@srv.se

Michael Koucky, ledamot
michael.koucky@koucky.se

Lisa Ossman, ledamot
lisa.ossman@hallbarutvecklingvast.se

Mona Tjernström, ledamot
mona.tjernstrom@sundsvall.se

Birgitta Govén, ledamot
birgitta.goven@aton.se

Mari-Louise Persson, ledamot
mari-louise.persson@uppsala.se

Ingela Brandén, suppleant
ingela.branden@hotmail.com

Roland Jonsson, suppleant
roland.jonsson@hsb.se

Kåge Schildt, suppleant
kage@schildts.se

www.energiradgivarna.com
S:t Göransgatan 84
112 38 Stockholm
tel: 08 - 343245
kansliet@energiradgivarna.com

Möjligheter för miljoner – framtidsspaning om miljonprogrammets ombyggnad och energieffektivisering

Kongressen i Jönköping i september hade Miljonprogrammets ombyggnad och energieffektivisering som tema. Många kloka tankar och åsikter redovisades och diskuterades. Årets energirådgivare, HSB:s klimattåg och Berit Carlsson, handläggare på Testlab, applåderades.

Här återger vi valda delar ur den debatt som avslutade kongressen. I panelen satt *Maria Palme*, Hyresgästföreningen, *Lotta Bångens*, EEF, *Mikael Söderberg*, Bostads AB Mimer samt *Bertil Lehto*, Brf Örnen. Hans Nilsson ställer frågorna!

Vad är det viktigaste när det gäller miljonprogrammet, vad måste vi lyckas med?

MS: Det viktigaste är att vi får en produkt som gör att hyresgästerna uppskattar boendet även i framtiden.

BL: Lägg resurserna på ombyggnation av gamla områden istället för på nyproduktion i hamnåra, dyra områden. De äldre områdena skall kunna konkurrera med dessa flashiga områden.

LB: Det finns ytterligheter i lönsamheten i energieffektivisering. Man måste räkna för varje enskilt projekt och räkna själv. Ge inte upp för att någon sagt att det är olönsamt!

Dokumentation från kongressen i Jönköping

På Energirådgivarnas hemsida finns dels en fyllig sammanfattning av kongressen, dels finns talarnas power point-bilder att ladda ner.

MP: Det viktigaste för Hyresgästföreningen är att hyresgästerna kan bo kvar och att inte allt vältras över på hyresgästerna i och

Vilken fantastisk kongress. Vi är ett bra team, säger en nöjd Hans Nilsson, ordförande i Energirådgivarna.

med höjda hyror. Medlemmarna vill dock gärna vara med och spara energi om de får rätt förutsättningar. Vad gäller individuell mätning måste man sätta sig in i områdets förutsättningar. En stor barnfamilj kommer att drabbas av individuell mätning även om den är rättvis.

David Alton, White: Det är viktigt att inte bara fokusera på bostadens attraktivitet, utan även områdena mellan bostäderna.

Det kanske inte är lönsamt att rädda världen, men det kan vara en bra idé ändå.

LB: Det behövs både skarpare regler och frivilliga initiativ. Anders Alsén, Svensk Energibesiktning: Det måste bli billigare för de som sparar energi än för de

som inte sparar energi.

MS: De hyror som måste tas ut för energieffektivisering måste betalas av de boende. Vi vill ha en generös bostadspolitik som tillåter att även fattiga människor har råd

Riktigt bra talare och intressanta möten! Bra jobbat!

Lisa Ossman

att bo i nyrenoverade miljonprogramsområden.

BL: Det är vår skyldighet att spara energi för att sänka boendekostnaderna. Energi skall levereras till låg kostnad så att alla har möjlighet att utnyttja komforten i lägenheten.

Therese Niemann, Skelleftekraft : En uppmaning till branschen är ökad ödmjukhet, klarar vi detta nu? Vi har mycket att lära genom att lära av varandra. Var finns kompetens om olika nischer?

HN: Vi behöver fler medlemmar som kan hjälpa oss att få ut mer kompetens!

LB: Energieffektiviseringsföretagen har sett detta problem och

Tipsa Dialog!

Välkomna att tipsa oss om nyheter som kan vara intressanta att läsa om för andra medlemmar i EnergiRådgivarna. Mejla till jesper.peterson@naturskyddsforeningen.se eller till yrsa@bahnhof.se.

Förberedelse sker för regnvatteninsamling för toalettpolning, gröna tak, solceller/solhybrider och återvinning av avloppsvatten.

Giovanna Brankovic, ordförande i Brf Hilda, Rosengård

startat EEF. EEF arbetar för att få fram en uppförandekod för hur man skall kommunicera energibesparing med sina kunder.

Birgitta Govén, Aton: Rättvisetänket är viktigt. Fattig pensionär som inte förbrukar så mycket varmvatten får kanske i dagsläget betala för den rika barnfamiljens konsumtion. Individuell mätning bör även leda till en utbildnings och informationsinsats till de boende om hur man kan spara energi.

MP: Man måste vara försiktig med vad man debiterar individuellt, det finns en solidaritet i detta. Vem ska betala för hissenergi?

Ventilationssystem, aggregat, pumpar etc behöver också ses över. Det största inomhusmiljöproblemet är buller.

Björn Mattsson, Boverket

Respekt för hyresgästen krävs.

Dan Bäck, Energitriangeln: Kan vi vänta på attitydförändringen innan vi bygger om eller måste vi bygga om enligt det kollektiva tänket?

LB: Man kanske måste tänka anorlunda på de gemensamma delar som har en klimatpåverkan och höja blicken lite? Vi måste komma någon vart!

Det finns ingen som står vid rodret i energieffektiviseringsbåten. Vad är det som behöver göras?

Anders Alsén: Det finns ingen som tar ansvar.

HN: Politiker måste lyssna mycket på expertis för att hinna med allt. Det är inte alltid expertisen har rätt.

LB: Ett problem är att vi inte har något effektiviseringsdepartement. Minst fyra departement jobbar med frågan och försöker säkert samordna sina aktiviteter. Bättre samordning behövs. Vi har inget effektiviseringsmål i Sverige värt namnet. Vi har ett mål på 9 % då potentialen är minst tre gånger högre. 20 % effektivisering är beräknat per BNP. Vi klarar 18,5 % genom att göra ingenting. Vad är detta för mål?

MS: Ska vi verkligen ha energieffektivisering till varje pris? Hyresgästerna måste ha råd att bo kvar. Kan vi spara energi på andra områden?

HN: Energieffektivisering innebär per definition att lönsamheten

Stort tack till kongressgeneralen Birgitta Govén som höll i trådarna för kongressen i Jönköping.

blir större. Att spara energi till varje pris är en annan sak.

BL: Hur ska vi kunna utbilda de anställda att föra fram budskapet till de boende i bostadsrätter? Det finns för mycket människor med stor makt som satt sig in för lite i problemet?

MP: Hyresgäster förstår att något måste göras för klimatet. Vältra inte över skulden på hyresgästerna utan informera oss så hoppar vi säkert på taget.

Christer Hjalmarsson, Canmera Comfort: Det är dags att byta ut politikernas expertis och se till att ett av departementen blir ansvariga.

Birgitta Govén, Aton: Att frågan ännu inte är löst, är en möjlighet!

Samtidigt som samhället har utvecklats har språket utvecklats från energisnål, via energieffektiv, till klimatsmart och numera energismart.

Per Grankvist,
redaktör, Veckans Affärer

De energibesparingsåtgärder som genomfördes på 70-talet ledde till att nya problem uppstod – dålig luftkvalitet, försämrad komfort, fuktproblem, förfulning, ökad elanvändning och utebliven energibesparing. Hur undviker vi att dessa problem uppstår även denna gång?

Catarina Warfvinge,
Bengt Dahlgren AB

Årets energirådgivare 2011:

HSB klimattåget och Berit Carlsson!

På Energirådgivarnas kongress i Jönköping i september utsågs Årets energirådgivare. I år gällde applåderna och diplomerna fjolårets framgångsrika så kallade klimattåg som HSB drog land och rike runt med – samt Berit Carlsson, hängiven handläggare i energieffektiviseringsfrågor på Testlab!

Nedan får vi höra om klimattåget, och på nästa uppslag möter vi Berit Carlsson.

Information är en förutsättning för att nå konkreta åtgärder!

”HSB har, med sitt innovativa grepp att med sin tågkampanj skapa större uppmärksamhet och med sin uppföljande information om energiåtgärder, visat hur man kan nå ut med ett budskap i ett vittförgrenat nät av många bostadsrättsföreningar över hela landet. Sättet, att inte bara skapa medvetenhet och kunskap utan att också ta steget över i åtgärder, manar till efterföljd.”

<http://www.hsbklimattaget.se/>

Berätta lite hur ni fick idén att starta klimattåget.

– HSB arbetar med klimatfrågan utifrån ett möjlighetsperspektiv. Vi har långtgående målsättningar gällande minskad klimatpåverkan.

Vi har valt att kommunicera att: många sysslar med klimatfrågan, vi satsar på klimatsvaret. När vi hade satt HSBs långtgående målsättningar gällande minskad klimatpåverkan och tagit fram vårt klimatavtal för HSB funderade vi mycket på hur vi skulle ta nästa steg att göra det vi pratat om i vår kommunikation.

Dvs leverera klimatsvaret och hjälpa våra kunder och medlemmar att verkligen sätta igång med energieffektiviseringar. Spara energi, miljö och kostnader.

Och hur skulle vi nå ut till alla våra medlemmar runt om i landet? Vi tänkte att om vi ska nå våra målsättningar måste vi inspirera alla våra medlemmar och bostadsrättsföreningar till att faktiskt börja göra energibesparande åtgärder i sina fastigheter.

Jag är en van pendlare och SJ-resenär och idén kom från en folder om SJ Event och möjligheten att kunna hyra ett tåg av SJ.

Då kom en del av klimatsvaret med en klimatsmart tågturné

genom landet med klimatsvaret som huvudbudskap.

Vi började utreda om det var praktiskt och ekonomiskt möjligt att genomföra. Energieffektivisering kan vara ett område som är svårt att ta till sig. Därför bestämde vi oss för att åka runt och prata med så många vi bara kunde för att verkligen förklara och visa på hur många möjligheterna är att göra sitt boende mer klimatsmart.

Bostadssektorn står för ca 35 % av den totala energiförbrukningen, och närmare 20 % av koldioxidutsläppen. Det tycker vi att det talas lite väl tyst om.

Därför ville vi även med Klimattåget skulle skapa publicitet och öka medvetandet inom media, makthavare om energianvändningen i bostäder och fastigheter.

Ni har valt att lyfta klimatfrågan. Innebär detta att ni även kommer ge information om klimatsmarta transportlösningar och mat?

Vi fokuserar framförallt på boendet och för oss handlar boendet om bostaden och det som finns i anslutning till fastigheten. Det är vårt huvuduppdrag även om klimatkommunikation kring det allmänna beteendet är en viktig del.

I första hand är det boendet och fastighetens påverkan som vi arbetar med, men med all sannolikhet kommer vi att närma oss varje medlems levnadsvanor mer och mer ju längre vi kommer med fastigheten. Klimatsvaret handlar ju om helheten och ett holistiskt perspektiv.

Varför har HSB valt att satsa på informationskampanjer och inte bara koncentrerat sig på konkreta åtgärder?

Eftersom majoriteten av våra 545 000 medlemmar bor i bostadsrättsfastigheter och alltså äger sitt eget boende, så såg vi att största potentialen till minskad miljöpåverkan ligger hos dem.

Alltså ville vi få dem uppmärks-

sammade på frågan och verkligen visa hur mycket de kan göra.

Och genom att leverera konkreta svar på hur man kan minska förbrukningen ville vi underlätta för dem att verkligen sätta igång med åtgärder och förändrat beteende.

Vi ser att information är en förutsättning för att nå konkreta åtgärder. Vi vill få människor att känna hopp, inte bara hopplöshet. Vi vill rikta fokus bort från problembilden och mot framtidsbilden/möjlighetsbilden och för det behövs information och kommunikation.

Klimattåget blev ett sätt att visa vad vi kan och vad vi vill.

Är ni nöjda med resultatet och har ni gjort någon utvärdering av projektet?

Emma Sarin trivdes utmärkt med jobbet som projektledare för HSB Klimattåget 2010.

Vi är mycket nöjda med resultatet av turnén som gick bättre än vi vågade hoppas innan. Vi hade över 17000 besökare som överlag både var nöjda och dessutom uppgav att de blivit inspirerade till att börja göra åtgärder i sitt eget boende.

Vi nådde målet att nå 22 städer på 22 dagar och höll under tiden över 190 kostnadsfria välbesökta seminarier. Dessutom rapporterade media flitigt om Klimattåget och spred budskapet ännu vidare, både i tv, tidningar, radio och webb.

Var det något som ni var förvånade över?

Det djupa intresse som besökarna faktiskt visade. Det var inte ovanligt att man stötte på besökare som tillbringat många timmar på tåget. Seminarierna var välbesökta och våra energiexperter fick svara på många frågor. Dessutom gav Klimattåget oss mycket publicitet och enbart positiv publicitet vilket var fantastiskt!

Vad betyder det att få ett pris som årets energirådgivare?

Det betyder oerhört mycket för oss inom HSB, men också i kontakten med omvärlden.

Vi ser priset som ett kvitto på att vår satsning på att sprida engagemang och kunskap verkligen har

gett resultat. Det inspirerar oss till att fortsätta på vår inslagna linje och fortsätta inspirera till faktiska åtgärder i bostäderna. Vi har oerhört mycket kompetens och engagemang i HSB, det är detta fina pris ett kvitto på. Ett kvitto som vi värderar högt!

Har du några extra roliga minnen från klimatåget?

Det roligaste var nog det stora intresse som vi mötte i stad efter stad. Och alla de intressanta frågor vi fick svara på under tiden. Det gav extra energi åt all vår personal att satsa ännu mer på att informera om möjligheter att klimatanpassa sitt boende.

Dessutom nådde vi en målgrupp som vi inte riktigt tänkt på – alla "tågnördar" runt om i Sverige. På alla stopp dök det upp personer som hade frågor kring spårbredd och lokmodell snarare än om energieffektivisering.

Blir det fler klimatåg?

Det vill vi inte avslöja, men vi kommer att fortsätta att leverera klimatsvaret!

Sanna Edling
Roland Jonsson
Emma Sarin
gm Sanna

Frågorna stod Jesper Peterson för!

Sabo har gjort en utredning som fått namnet Lönsam energieffektivisering – myt eller möjlighet. I sammanfattningen skriver man att olika råd skapar osäkerhet:

”Det är inte alltid självklart vilka åtgärder som en fastighetsägare ska satsa på. Botkyrkabyggen fick mycket skilda åtgärdsförslag i två relativt omfattande energianalyser och en energideklaration. Frågan är mycket komplicerad och det finns osäkerhet både kring åtgärderna och deras faktiska besparingspotential. En konsult bär inte något ansvar för sina förslag. Det är fastighetsägaren som måste ta konsekvenserna om åtgärderna ger sämre resultat än den teoretiska beräkningen. Vägledningen till rätt val är inte alltid lätt att följa – frågan är också om det finns något givet val som är ”rätt”.

Att de olika energikonsulterna i vår studie dessutom bedömer lönsamhet på så olika sätt försvårar ytterligare för fastighetsägaren att fatta beslut om vad som ska göras. När det kommer till stora investeringar vill ett bostadsföretag självklart vara trygg i att man satsar på rätt åtgärder.”

Berit Carlsson

– årets energirådgivare!

Berit Carlsson har varit handläggare på Energimyndighetens Testlab och är nu nybliven pensionär.

Här berättar hon om Testlabs verksamhet för Dialogs läsare!

Hur många personer arbetar på Testlab idag? Är det en verksamhet som utvecklas och som får allt mer resurser?

– Det är 13 personer som arbetar på Testlab. Just nu är man i full gång med att planera och bygga upp ett lab för att kunna testa lysdiodlampor.

Det är väl alltid så att man önskar att det skulle kunna göras ännu mer. Att kunna kontrollera energimärkningen i ännu högre grad och testa nya energilösningar och flera ”energinyheter” på marknaden.

Vad tror du att Testlabs tester betyder för allmänheten? Hittar allmänheten era tester? Får ni någon återkoppling?

– Jag tror att Testlabs tester betyder mycket för allmänheten.

– Att byta uppvärmningsutrustning kostar mycket pengar och då vill man naturligtvis ha det bästa. Det är bra att ha oberoende test att gå till.

Vitvaror köper du kanske vart tionde eller femtonde år och då är våra råd och tester till stor hjälp.

Många hittar våra tester på webben, vi hade 240 000 besökare förra året. Återkoppling får vi ofta genom telefonsamtal och mail – ofta med någon följdfråga som man vill ha svar på.

Påverkar Testlabs resultat producenterna av hushållsvaror som exempelvis tvättmaskiner på något sätt? Händer det att producenter protesterar när ni jämför deras produkter med andras och de ligger sämre till?

– Testlabs resultat påverkar producenterna i hög grad. Vi publicerar våra testresultat och i en jämförande provning vill alla naturligtvis vara så bra som möjligt.

Visst händer det att producenterna protesterar och tycker att det är orättvist och visst kan det vara så att någon maskin har en speciellt bra egenskap som inte ingår i teststandarden och då tycker de att den egenskapen inte har lyfts fram tillräckligt klart.

Er uppgift när det gäller energimärkningen är bl a att kolla att märkningen överensstämmer med verklig förbrukning. Hittar ni några felaktigheter?

– Det förekommer ganska ofta att vi hittar produkter som har en felaktig märkning.

Hur har testmetoderna utvecklats sagt de senaste tio åren?

– Testmetoder utvecklas kontinuerligt. Produkterna får nya egenskaper även om det tar tid att förändra testmetoder.

Händer det att ni kommer fram till andra resultat än andra testlab? Hur tillförlitliga är era tester?

– Våra tester är mycket tillförlitliga. Visst har det förekommit att andra lab har fått avvikande testresultat – det beror oftast på att de olika labben har tolkat standarden lite olika.

Hur ser ert samarbete med andra testlab ut? EU? Andra länder?

– Vi samarbetar med andra laboratorier till viss del. Just nu håller vi på med att undersöka vilka lab som kan vara intressanta för närmare samarbete med, både inom Sverige och ute i Europa.

Ni gör även annat än testar produkter?

– Vårt fokus ligger ju i att få producenter att tillverka så energisnåla produkter som möjligt, men de måste ju även ha en bra funktion. Vad hjälper det om tvättmaskinen

Den senaste energieffektiviseringsåtgärden hemma hos mig är att jag satt in nya energieffektiva fönster, berättar Berit Carlsson som bor i villa i Norrviken i Sollentuna.

är energisnål om den inte tvättar bra! Vi försöker också genom information på olika sätt få konsumenten att köpa energisnåla produkter och också använda dem så energieffektivt som möjligt. Genom våra tester får vi mycket kunskap om de olika apparaterna och på så vis kan vi vara med och påverka de ekodesignkrav som ska ställas på olika apparater

Något som är frustrerande med verksamheten? Något som är verkligt roligt?

– Frustrerande är att man vill göra mycket mer än som finns resurser till. Verkligt roligt är bl.a. när vi fått vara med och bidra till bra ekodesignkrav – producenter som förbättrat sina produkter efter en test, och återkoppling från energirådgivare och konsumenter efter ett efterlängtat test.

– Jag är glad över att jag har fått vara med om att hjälpa till med att sprida kunskap om att spara energi är inte tråkigt utan nödvändigt – att du sparar inte bara miljön utan även pengar. Jag har fått lära ut att man inte bara ska tänka på att köpa energisnåla maskiner utan att det är viktigt att använda dem på ett energieffektivt sätt också.

Yrsa Westerlund

”Berit Carlsson har under många år vid Energimyndighetens Testlab trängt på djupet och avslöjat våra vardagsapparaters hemligheter som energislösare och förmedlat sina rön för svenska folket med stor entusiasm och med pedagogisk tydlighet. Hon har på detta sätt starkt bidragit till att göra vår vardag energieffektivare.”

Frukostseminarier om Ekodesign

Energimyndigheten arrangerar regelbundet hearingar eller frukostseminarier för att informera om ekodesigndirektivet, energimärkningsdirektivet och om nya produktkrav.

Seminarierna är ett utmärkt tillfälle att få en uppdatering kring förslag och krav på ekodesign och energimärkning samtidigt som det finns chans att ställa frågor och lämna synpunkter.

Dessa öppna, kostnadsfria seminarier är för intressenter, företag, informations-spridare, myndigheter mfl i syfte att informera och få in synpunkter. Seminarierna inleds med information om det aktuella läget för arbetet med ekodesign och energimärkning.

TEMAT 21 OKTOBER var Nya ekodesignkrav på *energirelaterade* produkter som fönster, kranar, isoleringsmaterial, jordbruksmaskiner, rengöringsmedel mm.

Birgitta Govén deltog i denna första höstfrukost.

Hur var mötet?

– Det var ett bra tillfälle för mig att informera mig på det området.

– Signalerna från Lovisa Blomqvist och Carlos Lopes som jobbar med Ekodesign på Energimyndigheten är att det går framåt, men inte så fort! En trög process, många ska tycka till!

– Nyheterna som jag tycker är intressanta är:

• *Ny sorts etikett för energimärkning fr o m 30 november i år.* De kommer köra ett race med TV och DVD som ganska nyligen har blivit klara.

• *Luft-luft-Värmepumpar har testats och får en märkning.* Bra och intressant är att de separerar ef-

ektiviteten för kyla och värme och för värme blir det uppdelat på tidszoner SAMT att de ställer krav på SCOP, dvs seasonal COP vilket förhindrar tillverkare att säga att de har COP typ 6 – 7 vid en viss temperatur.

Ytterligare värmepumpar kommer, bl a fattade jag det som att luft/vatten VP är på gång.

Många vill ha en värmepump!

Som energirådgivare är det här jätteviktigt; hur man än vrider och vänder på det så vill många ha en VP och då är det ju bra med bra info. Det här kräver att slutanvändaren förstår dessa märkningar och här kommer energirådgivaren in (tänker nog särskilt på den kommunala).

• *På sikt tar man också fram en sorts märkning för ett helt uppvärmningssystem med flera ingående komponenter, t ex panna + solvärme.*

• *Det finns en lista på 20 nya produkter som de ska ta sig igenom.*

MER INFORMATION BEHÖVS!

– En synpunkt jag la fram är att det är bra om det finns något ställe/hemsida där man tydligt kan se vilka produkter som är klara! För det verkar sannerligen inte lätt att uttröna. Det kan nämligen vara så

Den 25/11 är det dags för nästa frukostseminarium

Tid: 08.00 - 9.30

Plats: Rosenlundsgatan 9, Stockholm.

Temat den 25/11: Den nya energimärkningen på TV, kyl, frys, tvättmaskiner, diskmaskiner, däck och snart många fler produkter.

Man informerar om:

- Vad är nytt på etiketten?
- För vilka produkter?
- Varför energimärkning?
- Krav på tillverkare, i butik, på internet och i direktreklam?

Läs mer och anmäl dig HÄR

att förordningen är tagen, men kravet har inte börjat gälla och det kan dessutom vara fler krav i förordningen som börjar gälla vid olika tidpunkter!!!

Som upplagt för att en vanlig slutanvändare inte kommer tycka att detta är lätt, såklart. Lovisa B tog till sig detta, berättar Birgitta Govén vidare.

KOM MED TYDLIGA KRAV

– En ganska stor diskussion handlade om övriga miljökrav förutom energi, såsom t ex utsläpp, inomhusmiljö etc; hur kan man få med det?

Carlos och Lovisa påpekade att om man är tydlig med vad man menar och har en klar formulering så går det absolut att få med, men man kan inte komma och säga t ex ”det vore bra om ni tog hänsyn till astmatiker i era kravställningar...” En avvägning i detta är att man vill inte att processen ska stanna upp för mycket.

red: YW

NOT: Ett komplement till energimärkningen är Naturskyddsföreningens hemsida Top Ten Sverige

som listar de effektivaste produkterna i olika kategorier baserad på energiklassningen. Sidan kommer uppdateras i slutet av november med fler produktgrupper.

Passivhusdagarna 2011, 12 – 13 nov

För tredje året anordnar Västra Götalandsregionen tillsammans med Passivhuscentrum Västra Götaland Passivhusdagarna 2011 för att bana väg för fler energieffektiva hus.

12-13 november öppnar boende sina hem, verksamheter sina lokaler och branschen sina visningslägenheter för att inspirera till ett mer klimatsmart byggande. Intresserade har möjlighet att besöka nybyggda hus, hus under byggnation eller byggnader som renoverats på ett energieffektivt sätt. Man kan antingen besöka husen på egen hand eller åka med på någon av de bussturer som anordnas. <http://www.passivhusdagarna.se/>

Färdplan 2050 – Sverige utan klimatutsläpp

Den 15 november klockan 15–17 ordnar Miljödepartementet en samling inför arbetet med att skapa ett land utan några nettoutsläpp av klimatgaser 2050. Intresserade inbjuds till mötet som äger rum i Rosenbads konferenscenter, Drottninggatan 1.

Anmälan senast den 7 november till: m.anmalan@environment.ministry.se

Prenumerera på Ekodesigns nyhetsbrev!

Prenumerera gratis på Energimyndighetens nyhetsbrev för energirådgivare!

Seminarium om behovet av ny standard för energianvändning

18 november, 2011 - 08:30 – 12:00 i Göteborg

SIS bjuder in till ett seminarium som fokuserar på behovet av att ta fram en ny standard som verifierar energianvändningen i befintliga byggnader.

Många erfarna fastighetsägare tvekar till att göra energiåtgärder och/eller investeringar, eftersom att utfallet av en åtgärd är svårt att följa upp. Med en ny standard skulle:

- fastighetsägare få bättre beslutsunderlag och uppföljning.
- programvaror som stödjer standarden kunna utvecklas.
- standarden kunna föreskrivas vid upphandling av energitjänster samt entreprenören kunna prissätta sina risker.
- en driftorganisation kunna energi-/driftoptimera och med god precision kunna följa utfallet.
- myndigheter och konsulter kunna göra tydligare beräkningar.

Anmälan via **Sis.se**

<http://www.sis.se/innehall/om-sis/SIS-erbjuder-dig/Aktuella-seminarier/Verifiering-av-energianvandning/>

21 kommunhus tävlar om vem som är mest energieffektiv

Våren 2012 utses Västsveriges energismartaste kommunhus av Länsstyrelsen i Västra Götalands län och Hållbar utveckling Väst.

21 västsvenska kommuner tävlar från november 2011 i att energieffektivisera sina kommunhus genom till exempel styrning av ventilation och byte till LED-lampor. Kommunerna installerar en energidisply som i realtid visar hur mycket el som används i kommunhu-

set. Displayen placeras på ett strategiskt ställe där anställda och besökare i kommunhuset kan följa förbrukningen.

En del i tävlingen är också att genomföra informationsåtgärder riktade till övriga medborgare om det specifika projektet.

Åk till Piteå vecka 46!

Norra Sveriges viktigaste mötesplats för energi- och miljöfrågor äger rum på Pite havsbad 15-17 november.

Kolla in programmet!

<http://www.nolia.se/energi/index.php?id=204&visaunder=204&visa=221&sidtyp=undersida&Sidtitel=-%20Program>

Lisa Ossman har börjat på SP

Lisa Ossman, styrelsemedlem i Energirådgivarna, har fått nytt jobb och tituleras nu Gruppchef för Hållbara energisystem på SP Energiteknik under sektionen för System- och installationsteknik. Kommer främst att arbeta med energieffektivisering inom bebyggelsen. Grattis till nya jobbet, Lisa!

Medlem i Landsbygdsnätverket

Energirådgivarna har blivit medlem i Landsbygdsnätverket och kommer där att verka för att energieffektiviseringsfrågorna kommer högt upp på nätverkets agenda.

Landsbygdsnätverket har ett nyhetsbrev och nyheter på webben.

Läs mer där om hur man blir prenumerant på nyhetsbrevet.

Alla medlemmar i Energirådgivarna är välkomna till Landsbygdsnätverkets nätverksträffar och de seminarier som de utannonserar på sitt kalendarium.

<http://www.landsbygdsnatverket.se/>

Nya elområden från november

Fyra nya elområden infördes den 1 november 2011.

Från den 1 november i år delas Sverige in i fyra områden. I norr, där den mesta elen produceras, väntas elpriserna pressas ned något medan motsatsen sker i södra Sverige, där den mesta elen förbrukas.

Den 14 april 2010 fattade EU-

kommissionen beslut om att Svenska Kraftnät måste förändra Sveriges sätt att hantera överföringsbegränsningar i det svenska elnätet. Beslutet är en konsekvens av att den dittills rådande modellen anses diskriminera utländska kunder.

Vad är 1 kWh?

Energirådgivarnas medlemmar har naturligtvis full koll på vad effekt och watt är.

Men för allmänheten är det kanske lite svårt och så med den kunskapen. På Falkenbergs energis hemsida hittar vi en liten informativ tabell som jämför några av de i hushållet förekommande apparaternas energiåtgång.

<http://www.falkenberg-energi.se/kundtjanst/vad-ar-1-kwh>

Det som går att göras måste göras!

671 666 LED-lampor kommer att pryda Stockholms innerstad i jul.

Branschens alla aktörer har ett ansvar för att börja se byggnaden som ett system och inte bara fokusera på sin lilla pusselbit. Många som gör energieffektiviseringar missar helheten, skriver här Roland Jonsson, energichef på HSB och medlem i Energirådgivarna.

Lägg lite energi på effekten!

Det finns 4,5 miljoner hushåll i Sverige som i genomsnitt använder 42 ljuskällor vardera. Ljuskällorna är 90 procent glödlampor än så länge. Det är lätt att förstå att det finns en stor potential till energibesparing i vår belysning i hemmet.

Till detta ska också läggas all belysning som finns i allmänna utrymmen. Idag finns det en mängd sätt att spara pengar och energi på belysning.

Problemet kan vara att det är också svårt att få överblick över kostnaderna för el eftersom man får en räkning från nätägaren och en annan från elleverantören. Detta kan vara en förklaring till att el besparande åtgärder inte har vidtagits i den utsträckning som skulle kunna motiveras av den stora ökning av elpriset som har skett de senaste tio åren. Elpriset har också fluktuerat kraftigt, vilket gör energikostnaderna till en alltmer osäker budgetpost.

Prissättningen på fjärrvärme och el, vilken ofta innehåller höga fasta andelar, motverkar effektiv energieffektivisering, det slår Nils Holgerssongruppen fast i en ny studie om lönsamhet vid effektiviseringar. Den som minskar sin användning av fjärrvärme, el och vatten med exempelvis 25 procent kan inte räkna med motsvarande lägre kostnader.

PLOCKA DE LÅGT HÄNGANDE FRUKTERNA MED KUNSKAP

Den enklaste och billigaste energieffektiviseringsåtgärden är att lära känna byggnaden bättre och därefter plocka de lågt hängande frukterna i form av gratis driftop-

timering och billiga installationer av t.ex. sensor- eller tidsstyrd belysning.

Branschens alla aktörer har ett ansvar för att börja se byggnaden som ett system och inte bara fokusera på sin lilla pusselbit. Det finns mycket kunskap om olika

”Vilka faktorer gör ett projekt framgångsrikt?”

aspekter av energi men kunskapen är fragmentiserad hos olika aktörer, och det finns glapp mellan de olika länkarna i kedjan.

Det behövs bättre samarbete och samordning samt en förståelse för att var och ens insats är viktig för att skapa hållbara byggnader med bra energiprestanda.

Modern teknik: Montera exempelvis temperaturstyrning på motorvärmare, rörelsedetektorer på trapphusbelysningen och fuktavkännare i tvättstugans torkrum. Man kan byta belysningen i de allmänna utrymmena till lågenergi eller LED.

Det kan minska energianvändningen med upp till 90 procent. Och tvättstugan är en större energitjuv än man kan tro. Kontrollera därför maskinparken för att se om det är dags för en ny.

SAMARBETE EN NYCKEL TILL FRAMGÅNG

Erfarenhetsåterföringen behöver bli bättre, både internt i företagen mellan olika projekt och

mellan olika företag. Företagen bör bli öppnare och bättre på att dela med sig av nya metoder och tekniska lösningar. En lika viktig fråga är den om vilka faktorer det är som har gjort de framgångsrika projekten har lyckats.

HUVUDSÅKRINGEN

Många som gör energieffektiviseringar missar helheten. Ett exempel är när man i tvättstugan monterar in nya tvättmaskiner och torkrum med avfuktare så kan man säkra ner. Detta brukar inte ingå i entreprenaden för tvättstugan. Här finns mycket pengar att tjäna både och för elinstallatören och kunden.

I dag är det inte bra att säkra ner utan nätavgifterna förändras och går mer emot effektprissättning. Då debiteras kunden efter sitt faktiskt uppmätta effektuttag per månad. Vid prissättning baserad på huvudsåkringens storlek är inte detta möjligt på samma sätt.

Detta kräver mer av elinstallatören men ingen annan kan eller får jobba med detta så varför inte utnyttja detta. Det behövs inte smarta elnät utan smarta installatörer.

DE FYRA STEGEN

Jag jobbar med 4 steg när det gäller att minska miljöbelastningen vid användning av energi.

1. Stoppa slöseriet. Ta bort allt onödigt. Det som inte behövs.
2. Effektivisera. Titta på topparna
3. Energieffektivisera och montera dit energieffektivare produkter.
4. Titta på tillförseln. Sol, vind och vatten.

*Roland Jonsson
energichef, HSB*

Glödlamporna lyser upp tillvaron i 90 procent av de svenska hemmen. Än har inte lågenergilampor och LED-lampor tagit över som hushållens främsta belysningskälla.